

AZ ÖTÖDIK SZENTSÉG

2013. szeptember 7-én, Kisboldogasszony ünnepe előtt egy nappal, hosszú évek óta először hangzott el az „Urnk, Istenünk dicsőséggel és tisztességgel koszorúzd meg őket” mondat a hódmezővásárhelyi ortodox templomban Kerekes Anasztázia és Sebők Viktor házasságkötése alkalmából. Legutóbb 2009-ben, azt megelőzően 1989-ben került sor ortodox esküvőre a város központjában, a 2012-re megújult épületben pedig ez volt az első esküvői liturgia, melyet Káplán Pál és Milicsity Szvetomir atyák celebráltak magyar, valamint szerb nyelven.

A házasság definíciója Modestinus szerint „nuptiae sunt coniunctio maris et feminae, consortium omnis vitae, divini et humani iuris communicatio”, azaz „a házasság a férfi és nő kapcsolata, egész életre szóló sorsközösség, isteni és emberi jog szerinti közösség”.

A kereszténység és a Római Birodalom története számos ponton kapcsolódott össze. A házassági kötelékre és a családi jogra vonatkozó, máig hatással bíró passzusokat a Kr.e. 18-ban hozott Lex Iulia de maritandis ordinibus-ban, valamint a Kr.u. 9-ben hozott Lex Papia Poppaea-ban rögzítették. Constantinus, az első keresztény császár a Kr.u. 4. században ezeket a törvényeket hatályon kívül helyezte. A kánoni házasságot, mint a matrimonium legitimum egyedüli formáját azonban csak a iustinianusi kodifikáció után évszázadokkal fogadták el. A bizánci kánonjog átvette a római jogból a felek szabad megegyezésének elvét, azonban a keresztény házasságot olyan szerződésnek tartotta, amelyet egyoldalúan vagy közös megegyezéssel sem lehet felbontani. Ennek alapja az a kánonjogi tétel, miszerint a házasság a katolikus és az ortodox egyházakban az úgynevezett ötödik szentség, amely egy férfi és egy nő életközösségét szenteli meg. A házasság szentségét a II. Lateráni Zsinaton (1139), a II. Lyoni Zsinaton (1274) és a Firenzei Zsinaton (1439–1942) is dogmaként hirdették, ezt a Concilium Tridentinum (1545–1563) ismét megerősítette.

Az ortodox egyházak szertartásai a konstantinápolyi liturgián alapulnak, melynek fontos ismérve, hogy nem alkalmaznak hangszeres zenét, és az istentiszteletekben is megjelennek archaikus nyelvi elemek.

AZ ORTODOX ESKÜVŐ

Az első évszázadokban nem volt külön esküvői szertartás a keleti egyházban. A házasság szentségére később kialakuló liturgia mintája a keresztelés és bérmálás szentsége lett.

Hazánkban a korábbi századokban az ortodox egyházak a nemzeti identitás megőrzésében is jelentős szerepet játszottak, ezért nem kötöttek házasságot más keresztény egyházak tagjaival. A keleti egyházaknál ma már megengedett, hogy az egyik fél más keresztény vallású legyen, ahogy az eljegyzések, a házassági szándék rögzítését szolgáló kihirdetési jegyzőkönyvek vezetésének szokása is kivészett a gyakorlatból. A szertartásra is elegendő pár hónappal a kitűzött nap előtt jelentkezni.

A fiatal párnak jegyesoktatáson kell részt vennie, melyen már a házasságkötésre történő felkészülés zajlik. A bizánci liturgián alapuló ortodoxia – eltérően más vallásoktól – nem akar mindent racionalizálni, megmagyarázni. Ez jellemzi a házasság liturgiáját is. A házasságkötéskor a papi áldás hozza létre a szentséget. A szertartás alatt mindvégig ének, illetve kórus szól, próza nincsen. A liturgia az eljegyzési szertartással kezdődik, amikor a pap megáldja a gyűrűket, a Szentháromságot szimbolizálva háromszor kicseréli azokat. A pap az ellenkező „nem szerint” helyezi a gyűrűket az ifjú pár jobb kezének gyűrűsujjára. Végül a násznagy húzza fel a megfelelő gyűrűket ezzel is szimbolizálva, hogy azok a hűséget és a kör végtelenségét jelképezik. A pap hagyományos módon mindkét felet megkérdezi szándékáról. Ezután a jegyespár fejére koronát helyez, és háromszor megismétli az áldás szövegét: „Urnk, Istenünk dicsőséggel és tisztességgel koszorúzd meg őket”. Ekkor mindketten keresztet vetnek. A templom belsejének háromszori körbejárása az ortodox egyház öröklétét emeli ki a Szentháromság nevében.

Az ortodox liturgiában fontos szerepet tölt be a gyermetya, amely a tisztaság és az ártatlanság jelképe. Az esküvői koronapár a vértanúságra, a házasságon belüli áldozatvállalásra utal. Az ortodoxiában a házasságkötés nem tartalmaz fogadalmat, vagy esküt. A fiatal pár „eskütétele” a jobb kezüket és a vállukat összekötő, az örök együvé tartozást, a szeretet és egymás segítségét szimbolizáló vászon (csipke) jelképezi. A házasság szentsége az emberi szeretet „megkeresztelése és megerősítése”

Istenben Jézus Krisztus által, a Szentlelken keresztül.

A férfi és a nő közötti kötelék a történelemben minden nép kultúrájában mindig is jelen volt valamilyen formában. Elég csak az Ószövetségben „berit”-ként említett „szövetségre” gondolnunk. A házasság szentsége olyan tartós és erős emberi köteléket teremtett, amely a családot társadalmunk alapvető pillérévé tette, hiszen az emberi közösségtudatot és az egymás iránti emberi felelősségvállalást elsősorban a házasság szentségén alapuló családban sajátítjuk el.

Csányi Viktor

KEREKES ANASZTÁZIA ÉS SEBŐK VIKTOR HÁZASSÁGKÖTÉSE